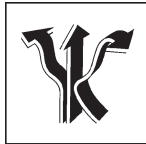

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МУНІЦИПАЛЬНИЙ БЮДЖЕТ
ТА ФІНАНСИ”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовлено доцентом кафедри організації самоврядування
В. В. Утвенком

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування
(протокол № 18 від 14.02.07)

Перезатверджено на засіданні кафедри організації самоврядування УАІСНС
(протокол № 9 від 26.03.10)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Утвенко В. В. Навчальна програма дисципліни “Муніципальний бюджет та фінанси” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Муніципальний бюджет та фінанси”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2013
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2013

Дисципліна “Муніципальний бюджет та фінанси” належить до базових дисциплін, призначених для ефективної підготовки фахівців з менеджменту організацій, у сфері організації місцевого самоврядування, регіонального і державного управління, а також для роботи в муніципальних установах, галузях міського господарства.

Мета вивчення дисципліни — здобути теоретичні знання та сформувати практичні навички опрацювання і обґрунтування конкретних пропозицій щодо актуальних проблем місцевого самоврядування, муніципального управління, соціально-економічного розвитку міст.

У цьому зв’язку у програмі дисципліни міститься як теоретичний матеріал, так і методологія застосування здобутих знань на практиці.

Останніми роками значно розширились функції та повноваження органів місцевого самоврядування, проте не збільшились обсяги фінансових ресурсів, що надходять у їх розпорядження. З огляду на це виняткової актуальності набирають теоретичні та практичні питання функціонування муніципальних фінансів і, зокрема, муніципальних бюджетів, які становлять фінансову базу місцевого самоврядування. В умовах переходу до ринку підвищується роль муніципальних фінансів і бюджетів у здійсненні економічної політики, вирішенні соціальних проблем, підтримці незахищених і малозабезпечених верств населення, що так само потребує відповідного теоретичного обґрунтування і практичного вивчення.

Згідно з навчальною програмою у межах дисципліни “Муніципальний бюджет та фінанси” вивчаються теоретико-методологічні засади формування фінансової системи міст, особливості становлення та розвитку муніципальних бюджетів і фінансів України, нормативно-правова база дисципліни. Розглядаються міжбюджетні відносини в Україні та їх складові, позабюджетні джерела прибутків органів місцевого самоврядування, комунальна власність та її фінансове забезпечення, особливості управління муніципальною фінансовою системою. Крім того, вивчаються особливості становлення та розвитку муніципальних бюджетів і фінансів у зарубіжних країнах.

Отже, запропонована програма спрямована на те, щоб студенти спеціальності “Менеджмент організацій” здобули знання теоретичних засад дисципліни і навчилися застосовувати їх на практиці.

Дисципліна “Муніципальний бюджет та фінанси” викладається з урахуванням найсучасніших інтерактивних методик.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“МУНІЦИПАЛЬНИЙ БЮДЖЕТ ТА ФІНАНСИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни Сутність і роль муніципальних фінансів в економічному та соціальному розвитку міст
2	Формування науки про муніципальні фінанси
3	Змістовий модуль II. Особливості становлення та розвитку муніципальних бюджетів і фінансів у містах України Муніципальні бюджети як одна з основних складових муніципальних фінансів
4	Законодавче забезпечення формування муніципальних бюджетів і фінансів
5	Історія розвитку муніципальної фінансової системи в Україні
6	Змістовий модуль III. Муніципальний бюджет і фінанси в сучасній Україні Формування фінансово-економічних ресурсів міст
7	Доходи муніципальних бюджетів
8	Видатки муніципальних бюджетів
9	Міжбюджетні відносини та їх складові
10	Позабюджетні джерела прибутків органів місцевого самоврядування
11	Комунальна власність та її фінансове забезпечення
12	Змістовий модуль IV. Управління муніципальною фінансовою системою Принципи, методи та механізми управління муніципальними фінансами

1	2
13	Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі фінансів і бюджетного процесу
14	Муніципальні фінансові органи та їх функції. Організація касового виконання муніципальних бюджетів, контролю і аудиту
15	Управління фінансами підприємств комунальної власності
16	Змістовий модуль V. Муніципальний бюджет і фінанси в зарубіжних країнах Міжнародні стандарти організації муніципальних фінансів
17	Особливості формування муніципальних фінансів і бюджету в зарубіжних країнах
Разом годин:108	

ЗМІСТ
дисципліни
“МУНІЦИПАЛЬНИЙ БЮДЖЕТ ТА ФІНАНСИ”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Сутність і роль муніципальних фінансів в економічному та соціальному розвитку міст

Поняття “муніципальні фінанси”, “муніципальний бюджет”. Об’єкт і предмет вивчення. Мета дисципліни. Інститут місцевого самоврядування як необхідна передумова функціонування муніципальних фінансів. Склад муніципальних фінансових інститутів. Функції муніципальних фінансів. Роль муніципальних фінансів в економічній системі держави. Вплив муніципальних фінансів на соціально-економічний розвиток країни та її окремих територій, на фінансову стабільність і безпеку держави, становлення демократичного суспільства, поліпшення добробуту народу.

Література [3; 5; 7; 8; 12; 14; 22; 27; 41; 47]

Тема 2. Формування науки про муніципальні фінанси

Причини появи муніципальних фінансів. Вчення про муніципальні фінанси та його формування. Наука про муніципальну фінансову систему як окрема галузь фінансової науки. Процес формування науки про муніципальні фінанси. Інститут місцевого самоврядування як необхідна передумова функціонування муніципальної фінансової системи.

Література [3; 5; 7; 8; 12; 14; 22; 45]

Змістовий модуль II. Особливості становлення та розвитку муніципальних бюджетів і фінансів у містах України

Тема 3. Муніципальні бюджети як одна з основних складових муніципальних фінансів

Розвиток муніципальних бюджетів та їх роль у муніципальних фінансах України. Роль муніципальних бюджетів в економічній системі держави. Права та обов'язки органів місцевого самоврядування та управління з формування і використання бюджетів. Порядок складання проектів муніципальних бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету і планами економічного та соціального розвитку міст. Особливості формування доходів муніципальних бюджетів. Основні статті видатків муніципальних бюджетів. Стан і недоліки місцевого оподаткування в Україні. Роль місцевих податків і зборів у формуванні муніципальних бюджетів. Основні види місцевих податків і зборів.

Література [1; 3; 5; 7; 8; 12; 16; 20; 28; 36]

Тема 4. Законодавче забезпечення формування муніципальних бюджетів і фінансів

Особливості формування нормативної бази муніципальних фінансів у роки незалежності. Зміст і значення Закону Української РСР “Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування” від 7 грудня 1990 р. для формування інституту місцевого самоврядування і місцевих фінансів України. Розвиток нормативної бази муніципальних бюджетів і фінансів України в 1990–1996 рр. Декрет Кабінету Міністрів України “Про місцеві податки і збори” від 20 травня 1993 р. Конституція України

про місцеве самоврядування та муніципальні фінанси. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р. як базовий нормативний акт з місцевих фінансів. Закон України «Про внесення змін до Закону України “Про систему оподаткування”» від 18 лютого 1997 р. Закон України “Про столицю України — місто-герой Київ”. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 р. як джерело вивчення прибутків і видатків муніципальних бюджетів.

Література [2; 3; 7; 8; 10; 11; 14; 16; 22; 37]

Тема 5. Історія розвитку муніципальної фінансової системи в Україні

Зародження та розвиток муніципальної фінансової системи в Київській Русі. Фінансова система міст України в Литовсько-Польську добу. Міські бюджети та фінанси в добу Першого Гетьманату (друга половина XVII—XVIII ст.). Занепад муніципальної фінансової системи наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст. Відродження фінансової системи міст України у другій половині XIX ст. Роль земств у розвитку муніципальних бюджетів і фінансів. Фінансова система міст у добу Української національної революції 1917–1920 рр. Муніципальний бюджет і фінанси в Радянську добу. Відродження муніципальної фінансової системи України в період незалежності.

Література [3; 7; 8; 14; 22; 31; 46]

Змістовий модуль III. Муніципальний бюджет і фінанси в сучасній Україні

Тема 6. Формування фінансово-економічних ресурсів міст

Поняття, склад і структура муніципальних фінансових коштів. Роль муніципальних бюджетів у формуванні фінансової незалежності місцевого самоврядування. Самостійність муніципальних бюджетів: ознаки та шляхи зміцнення. Податкова (фіскальна) самостійність муніципалітетів. Муніципальна (комунальна) власність та її ознаки. Особливості управління підприємствами муніципальної власності. Фінансовий стан муніципальних підприємств та установ в українських містах. Роль органів місцевого самоврядування у підвищенні ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст. Інформація як шлях підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст. Основні напрями підвищення ефективності управління матеріальними

ми та фінансово-економічними ресурсами міст. Комунальний кредит, муніципальні позики, комунальні банки, цільові фонди як складові фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Література [3; 6; 8; 9; 12; 15; 22; 24; 26; 29]

Тема 7. Доходи муніципальних бюджетів

Види місцевих податків і зборів та їх роль у наповненні муніципальних бюджетів. Формування доходів муніципальних бюджетів. Склад і динаміка власних і закріплених доходів муніципальних бюджетів. Проблеми зміцнення доходної бази муніципальних бюджетів. Основні джерела прибутків муніципальних бюджетів. Загальний і спеціальний фонди муніципальних бюджетів. Сутність муніципального оподаткування. Сучасний стан і недоліки місцевого оподаткування в Україні. Напрями реформування місцевого оподаткування. Проблеми запровадження податку на нерухоме майно. Недоліки і переваги оподаткування нерухомості.

Література [3; 5; 7; 8; 12; 14; 17; 18; 34; 43]

Тема 8. Видатки муніципальних бюджетів

Особливості бюджетних видатків в Україні на муніципальному рівні. Принципи розмежування бюджетних видатків. Склад видатків муніципальних бюджетів окремих видів. Видатки муніципальних бюджетів, що враховуються та не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів. Основні статті видатків муніципальних бюджетів. Соціальна спрямованість муніципальних бюджетів. Особливості витрат з муніципальних бюджетів на соціальну сферу. Цільові допомоги і субсидії з муніципальних бюджетів громадянам з мінімальними доходами. Розрахунок обсягів видатків бюджетів на утримання органів управління. Особливості розрахунку показників видатків муніципальних бюджетів. Чинники, які враховуються при розрахунках видатків. Видатки муніципальних бюджетів на фінансування об'єктів комунальної власності, їх склад та особливості планування.

Література [1; 3; 5; 7; 8; 12; 14; 17; 22; 32]

Тема 9. Міжбюджетні відносини та їх складові

Зміст міжбюджетних відносин і передумови їх виникнення. Особливості організації міжбюджетних відносин у бюджетній системі

України. Суб'єкти міжбюджетних відносин. Розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи та видами бюджетів — основа організації міжбюджетних відносин. Сутність фінансового вирівнювання. Стан фінансового вирівнювання в Україні. Середньо-душові видатки муніципальних бюджетів України та їх динаміка. Зміст, цілі та методи бюджетного регулювання. Розвиток методів бюджетного регулювання. Метод відсоткових відрахувань від загальнодержавних податків і зборів. Нормативи відрахувань та їх види. Особливості надання фінансової допомоги муніципальним бюджетам у вигляді трансфертів. Види міжбюджетних трансфертів. Види бюджетних трансфертів. Діючий порядок розрахунку дотацій вирівнювання муніципальним бюджетам: позитивні та негативні аспекти. Субвенції муніципальним бюджетам та їх види. Дефіцит і профіцит муніципальних бюджетів. Міжбюджетна реформа та її вплив на муніципальні фінанси.

Література [1; 3; 5; 8; 12; 14; 15; 33; 39; 48]

Тема 10. Позабюджетні джерела прибутків органів місцевого самоврядування

Сутність комунального кредиту, причини існування, переваги порівняно з державним кредитом. Продуктивний характер комунального кредиту. Форми комунального кредиту. Порядок випуску та обігу муніципальних позик. Бюджетний кодекс України про муніципальні запозичення. Досвід і проблеми розвитку муніципальних позик в Україні. Комунальні банки в Україні. Грошово-речові лотереї як форма комунального кредиту. Цільові фонди органів місцевого самоврядування: порядок формування та напрями використання.

Література [3; 5; 8; 12; 14; 22; 25; 38; 40; 42]

Тема 11. Комунальна власність та її фінансове забезпечення

Склад міського господарства та його роль у муніципальних фінансах. Доходи від міського господарства. Стан об'єктів комунальної власності. Особливості організації фінансів підприємств комунальної власності. Управління фінансами комунальних підприємств. Особливості організації фінансів житлово-комунального господарства. Експлуатаційні видатки житлового господарства. Доходи житлового господарства. Комунальні платежі та їх роль у формуванні фінансових ресурсів житлово-комунального господарства. Основні фонди та обо-

ротні засоби житлового господарства. Фінансовий план підприємств житлового господарства. Особливості фінансів комунального господарства. Експлуатаційні видатки комунальних підприємств, їх склад і планування. Виручка від реалізації продукції та послуг. Формування та використання прибутку комунальних підприємств. Основні фонди та оборотні засоби підприємств комунального господарства. Проблеми реформування житлово-комунального господарства в Україні. Фінанси дорожнього господарства. Витрати на утримання і ремонт автомобільних доріг, джерела їх фінансування.

Література [3; 5; 8; 9; 12; 15; 20; 22; 24]

Змістовий модуль IV. Управління муніципальною фінансовою системою

Тема 12. Принципи, методи та механізми управління муніципальними фінансами

Поняття управління муніципальними фінансами. Особливості управління фінансами та організація фінансового контролю на муніципальному рівні. Суб'єкти управління муніципальними фінансами. Об'єкти управління. Інструменти управління. Основні методи управління муніципальними фінансами. Види управління.

Література [3; 5; 8; 12; 14; 19; 22]

Тема 13. Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі фінансів і бюджетного процесу

Система місцевого самоврядування в галузі фінансів. Основні повноваження муніципалітетів у галузі фінансів. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні фінансовими ресурсами міст. Складання, затвердження і виконання муніципального бюджету. Бюджетний процес. Створення позабюджетних, цільових, резервних і валютних фондів. Встановлення муніципальних податків і зборів. Казначейське обслуговування муніципальних бюджетів.

Література [3; 5; 8; 12; 14; 19; 22; 30; 33]

Тема 14. Муніципальні фінансові органи та їх функції. Організація касового виконання муніципальних бюджетів, контролю і аудиту

Поняття “муніципальні фінансові органи”. Види муніципальних фінансових органів. Функції муніципальних фінансових органів.

Поняття касового виконання муніципальних бюджетів. Система касового виконання муніципальних бюджетів. Оборотна касова готівка. Контроль та аудит фінансової діяльності органів місцевого самоврядування.

Література [5; 8; 12; 14; 19; 22]

Тема 15. Управління фінансами підприємств комунальної власності

Поняття комунальної власності. Суб'єкти та об'єкти права комунальної власності. Цілі та напрями управління комунальними підприємствами в Україні. Форми підприємств комунальної власності. Основні напрями формування системи управління комунальними підприємствами в Україні. Фінансові аспекти управління компаніями з муніципальною власністю.

Література [5; 8; 12; 19; 20; 23; 24]

Змістовий модуль V. Муніципальний бюджет і фінанси в зарубіжних країнах

Тема 16. Міжнародні стандарти організації муніципальних фінансів

Міжнародні стандарти організації муніципальних фінансів у зарубіжних країнах. Всесвітня декларація місцевого самоврядування (вересень 1985 р.). Зміст і значення Європейської хартії місцевого самоврядування у формуванні муніципальних фінансів (жовтень 1985 р.). Європейська хартія міст та Європейська декларація прав міст (березень 1992 р.). Декларація про принципи місцевого самоврядування в країнах СНД (1993 р.).

Література [5; 8; 12; 13; 22; 44]

Тема 17. Особливості формування муніципальних фінансів і бюджету в зарубіжних країнах

Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування зарубіжних країн. Доходи та видатки муніципальних бюджетів у зарубіжних країнах. Зарубіжний досвід забезпеченості муніципальних бюджетів. Особливості муніципального оподаткування за кордоном. Роль надходжень від місцевих податків і зборів у формуванні доходів муніципальних бюджетів зарубіжних країн. Зарубіжний досвід використання міжбюджетних трансфертів. Досвід комунального кредиту.

Муніципальні позики за кордоном: особливості випуску, розміщення та обігу, роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Фінанси муніципальних підприємств і муніципальні платежі у зарубіжних країнах. Муніципальні фінансові органи за кордоном. Зарубіжний досвід муніципального фінансового планування. Форми залучення громадян до управління муніципальними фінансами у зарубіжних країнах.

Література [3–5; 8; 12; 13; 21; 35; 44]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи передбачає розвиток навичок самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу. Вибір теми довільний.

Контрольна робота виконується на скріплених аркушах паперу формату А4. На титульній сторінці вказуються назва дисципліни (“Муніципальний бюджет та фінанси”); прізвище, ім’я, по батькові студента, домашня адреса; номер групи. Контрольна робота повинна містити план і список використаної літератури. На останній сторінці ставиться дата виконання роботи та підпис виконавця. Роботу необхідно здати до наукової частини у встановлений термін.

До заліку чи іспиту студент допускається, якщо контрольну роботу оцінено позитивно.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Роль муніципальних утворень у підвищенні ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
2. Основні напрями підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
3. Формування науки про муніципальну фінансову систему.
4. Основні види муніципальних податків і зборів.
5. Особливості формування нормативної бази муніципальних фінансів у роки незалежності.
6. Міські бюджети та фінанси в добу Першого Гетьманату (друга половина XVII—XVIII ст.).
7. Роль земств у розвитку муніципальних бюджетів і фінансів.
8. Муніципальний бюджет і фінанси у Радянську добу.
9. Роль муніципальних бюджетів у формуванні фінансової незалежності місцевого самоврядування.

10. Муніципальна (комунальна) власність та її ознаки.
11. Комунальний кредит, муніципальні позики, комунальні банки, цільові фонди як складові фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
12. Види місцевих податків і зборів та їх роль у наповненні муніципальних бюджетів.
13. Джерела прибутків муніципальних бюджетів.
14. Сучасний стан і недоліки місцевого оподаткування в Україні.
15. Основні статті видатків муніципальних бюджетів.
16. Видатки муніципальних бюджетів на фінансування об’єктів комунальної власності, їх склад та особливості планування.
17. Особливості організації міжбюджетних відносин у бюджетній системі України.
18. Види міжбюджетних трансфертів.
19. Досвід і проблеми розвитку муніципальних позик в Україні.
20. Цільові фонди органів місцевого самоврядування: порядок формування та напрями використання.
21. Склад міського господарства та його роль у муніципальних фінансах.
22. Фінансовий план підприємств житлового господарства.
23. Методи управління муніципальними фінансами.
24. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні фінансовими ресурсами міст.
25. Особливості встановлення муніципальних податків і зборів.
26. Види муніципальних фінансових органів.
27. Цілі та напрями управління комунальними підприємствами в Україні.
28. Міжнародні стандарти організації муніципальних фінансів у зарубіжних країнах.
29. Доходи та видатки муніципальних бюджетів у зарубіжних країнах.
30. Фінанси муніципальних підприємств і муніципальні платежі у зарубіжних країнах.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Визначення поняття “муніципальні фінанси”.
2. Система муніципальних бюджетів в Україні.
3. Структурні елементи муніципальних фінансів.

4. Функції муніципальних бюджетів.
5. Визначення поняття “муніципальні бюджети”.
6. Структура доходів муніципальних бюджетів.
7. Призначення видатків муніципальних бюджетів.
8. Вчення про муніципальні фінанси та процес його формування.
9. Порядок складання проектів муніципальних бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету і планами економічного та соціального розвитку міст.
10. Роль місцевих податків і зборів у формуванні муніципальних бюджетів.
11. Загальний стан і недоліки місцевого оподаткування в Україні.
12. Фінансова система міст України в Литовсько-Польську добу.
13. Які види місцевих податків і зборів існували в Україні в добу Першого Гетьманату (друга половина XVII—XVIII ст.)?
14. Роль земств у розвитку муніципальних бюджетів і фінансів України.
15. Якою була фінансова система міст у добу Української національної революції 1917—1920 рр.?
16. Особливості формування муніципальних бюджетів і фінансів України в радянську добу.
17. Роль муніципальних бюджетів у формуванні фінансової незалежності місцевого самоврядування.
18. Ознаки самостійності муніципальних бюджетів.
19. Особливості управління підприємствами муніципальної власності.
20. Основні напрями підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
21. Роль муніципальних бюджетів у формуванні фінансової незалежності місцевого самоврядування.
22. Особливості управління підприємствами муніципальної власності.
23. Роль органів місцевого самоврядування в підвищенні ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
24. Основні напрями підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
25. Роль місцевих податків і зборів у наповненні муніципальних бюджетів.
26. Склад і динаміка власних і закріплених доходів муніципальних бюджетів.
27. Основні джерела прибутків муніципальних бюджетів.
28. Сучасний стан і недоліки місцевого оподаткування в Україні.
29. Особливості бюджетних видатків в Україні на муніципальному рівні.
30. Видатки муніципальних бюджетів, що враховуються та не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів.
31. Особливості розрахунку показників видатків муніципальних бюджетів.
32. Які видатки муніципальних бюджетів призначені для фінансування об'єктів комунальної власності?
33. Зміст міжбюджетних відносин і передумови їх виникнення.
34. Особливості організації міжбюджетних відносин у бюджетній системі України.
35. Що таке фінансове вирівнювання?
36. Види міжбюджетних трансфертів.
37. Основні особливості організації міжбюджетних відносин у бюджетній системі України.
38. Суб'єкти міжбюджетних відносин.
39. Стан фінансового вирівнювання в Україні.
40. Особливості надання фінансової допомоги муніципальним бюджетам у вигляді трансфертів.
41. Які види субвенцій надаються муніципальним бюджетам з боку держави?
42. Переваги комунального кредиту порівняно з державним.
43. Форми комунального кредиту.
44. Досвід і проблеми розвитку муніципальних позик в Україні.
45. Особливості організації фінансів підприємств комунальної власності.
46. Загальний стан фінансів комунального господарства.
47. Основні проблеми реформування житлово-комунального господарства в Україні.
48. Основні методи управління муніципальними фінансами.
49. Повноваження муніципалітетів у галузі фінансів.
50. Казначейське обслуговування муніципальних бюджетів.
51. Основні види муніципальних фінансових органів в Україні.
52. Що таке касове виконання муніципальних бюджетів?

53. Контроль та аудит фінансової діяльності органів місцевого самоврядування.
54. Цілі та напрями управління комунальними підприємствами в Україні.
55. Фінансові аспекти управління компаніями з муніципальною власністю.
56. Міжнародні стандарти організації муніципальних фінансів у зарубіжних країнах.
57. Значення Європейської хартії місцевого самоврядування у формуванні муніципальних фінансів (жовтень 1985 р.).
58. Основні джерела прибутків і статті видатків муніципальних бюджетів у зарубіжних країнах.
59. Система муніципальних позик за кордоном.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Азаров М. Я., Гець В. М., Ярошенко Ф. О.* Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України. У шести томах. — К., 2004. — Т. 5. Реформування міжбюджетних відносин і зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування. — 400 с.
2. *Бюджетна* децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування. — К., 2006. — 39 с.
3. *Владимиров К. М.* Місцеві фінанси: Навч. посіб. / К. М. Владимиров, Н. Г. Чуйко, О. Ф. Рогальський. — Херсон: Олді-плюс, 2006. — 352 с.
4. *Єфременко М., Вольська Х.* Фінанси органів самоврядування. Побудова демократії — польський досвід. — Варшава, 2000. — 39 с.
5. *Кравченко В.* Місцеві фінанси України: Навч. посіб. — К.: Знання, 1999. — 487 с.
6. *Кравченко В.* Фінанси місцевого самоврядування України: проблеми становлення (1989–2001). — К., 2001. — 460 с.
7. *Кириленко О. П.* Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). — К., НІОС, 2000. — 381 с.
8. *Кириленко О. П.* Місцеві фінанси: Навч. посіб. — Тернопіль: Астон, 2004. — 192 с.
9. *Мельник А. Ф., Монастирський Г. Л., Дудкіна О. П.* Муніципальний менеджмент: Навч. посіб. / За ред. д-ра екон. наук проф. А. Ф. Мельник. — К.: Знання, 2006. — 420 с.

10. *Місцеве* самоврядування: Зб. норм.-прав. актів. — Х.: Гриф, 2002. — 688 с.
11. *Місцеве* самоврядування в столиці України / За ред. О. М. Невелєва. — К., 2000. — 280 с.
12. *Місцеві* фінанси: Підручник / Ред. О. П. Кириленко — К.: Знання, 2006. — 677 с.
13. *Муниципальное* право зарубежных стран / Под ред. В. В. Еремяна. — М.: Академ. проект; Фонд “Мир”, 2006. — 752 с.
14. *Петленко Ю. В.* Місцеві фінанси: Опорний конспект лекцій / Ю. В. Петленко, О. Д. Рожко. — К.: Кондор, 2004. — 282 с.
15. *Поживанов М. О.* Українські вектори місцевого самоврядування. — К.: Альтерпрес, 2004. — 368 с.
16. *Президент* України та державна регіональна і муніципальна політика. — К.: Логос, 2002. — 236 с.
17. *Прохорова В. В., Кінах А. Р.* Місцеві фінанси: Конспект лекцій / Харків. нац. екон. ун-т. — Х.: Вид. ХНЕУ, 2009. — 160 с.
18. *Рішення* Київської міської ради “Про бюджет міста Києва на 2006 рік” // <http://www.km.gov.ua>
19. *Сазонець І. Л.* Управління місцевими фінансами: Навч. посіб. / І. Л. Сазонець, Т. В. Гринько, Г. Ю. Придатко. — К.: ЦНЛ, 2006. — 264 с.
20. *Салій І.* Українські міста: питання власності і муніципального управління. — К., 2001. — 415 с.
21. *Слухай С.* Міжбюджетні трансферти у постсоціалістичних країнах: від теорії до реалій. — К.: АртЕк, 2002. — 288 с.
22. *Сунцова О. О.* Місцеві фінанси: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — 2 вид., переробл. та допов. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 488 с.
23. *Шабінська С. А., Шабінський О. В., Євдокімова М. О.* Місцеві фінанси: конспект лекцій / Харків. нац. агр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х.: ХНАУ, 2008. — 200 с.
24. *Шумілікін В. А., Бабаєв В. М., Луговий В. І.* Підвищення ефективності місцевого самоврядування в Харкові на основі науково-технічного, соціально-економічного і кадрового потенціалу міста. — Х., НТУ “ХПІ”, 2003. — 400 с.

Додаткова

25. *Акімова І.* Становлення ефективної системи регулювання місцевих запозичень в Україні // Економіка. Фінанси. Право. — 2004. — № 5. — С. 15–22.

26. *Александрюк Т. Ю.* Формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування // Міжнар. наук.-практ. конф. “Проблеми та перспективи розвитку фінансів місцевого самоврядування в Україні” (20–25 квітня 2002 р.). — Дніпропетровськ, 2002. — С. 3–5.
27. *Бедь В. В.* Фінанси: Навч.-метод. посіб. / В. В. Бедь, Ю. М. Когут. — К.: МАУП, 2004. — 168 с.
28. *Борщ Л.* Роль рекреаційного комплексу південного берега Криму у формуванні бюджету // Зб. наук. пр. Укр. Акад. держ. управління при Президентіві України. — К.: УАДУ, 2000. — Вип. 2, Ч. II. — С. 26–29.
29. *Варга С. І.* Фінансові ресурси місцевого самоврядування: Автореф. дис. канд. екон. наук. — К., 2001. — 19 с.
30. *Заверуха О. Б.* Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування в Україні: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд ... юрид. наук. — К., 2001. — 20 с.
31. *Комтан О. С.* Міста України в другій половині XVII ст. — К.: Видво Акад. наук УРСР, 1963. — 388 с.
32. *Копець Г.* Проблеми оптимізації видатків місцевих бюджетів // Проблеми малих міст України: Матер. міжнар. наук.-практ. конференції (Львів — Золочів, 27–28 травня 2000 р.). — Л., 2000. — С. 95–99.
33. *Кузьмін О., Завербний А.* Розвиток міст України: планування та інвестування // Проблеми малих міст України: Матеріали міжнар. наук.-практ. конференції (Львів — Золочів, 27–28 травня 2000 р.). — Л., 2000. — С. 77–79.
34. *Малярчук А. К.* Наповнення місцевих бюджетів в умовах розширення бюджетних прав органів місцевого самоврядування: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. ... екон. наук. — К., 2006. — 21 с.
35. *Місцеве самоврядування в Швеції* // Переваги місцевого самоврядування (29–30 травня 2001 р. м. Ірпінь, Київ. обл.). — К.: Логос, 2001. — 194 с.
36. *Музика О.* Бюджети малих міст: проблеми сьогодення // Проблеми малих міст України: Матеріали міжнар. наук.-практ. конференції (Львів — Золочів, 27–28 травня 2000 р.). — Л., 2000. — С. 87–91.
37. *Нестеренко А. С.* Місцеві фінанси в правовій системі України // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. пр. — О.: Юрид. л-ра, 2003. — Вип. 18. — С. 350–354.
38. *Пастернак М. М.* Місцеві позики як інструмент фінансування соціально-економічних програм органів місцевого самоврядування: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. ... канд. екон. наук. — Ірпінь, 2001. — 16 с.
39. *Петровська І.* Роль місцевих фінансів у формуванні державної регіональної політики // Зб. наук. пр. Укр. Акад. держ. управління при Президентіві України. — К.: УАДУ, 2000. — Вип. 2, ч. IV. — С. 198–203.
40. *Розпугатенко І.* Поняття облігації муніципальної позики // Зб. наук. пр. Укр. Акад. держ. управління при Президентіві України. — К.: УАДУ, 2000. — Вип. 2, ч. II. — С. 199–202.
41. *Романенко О. Р.* Фінанси: Підручник. — 3-тє вид., стер. — К.: ЦНЛ, 2006. — 312 с.
42. *Смоляр Ю. О.* Взаємодія центрального і місцевого рівнів державного управління у процесі здійснення муніципальних запозичень // Міжнар. наук.-практ. конф. “Проблеми та перспективи розвитку фінансів місцевого самоврядування в Україні” (20–25 квітня 2002 р.). — Дніпропетровськ, 2002. — С. 51–52.
43. *Слухай С.* Доходи місцевих урядів України // Зб. наук. пр. Укр. Акад. держ. управління при Президентіві України. — К.: УАДУ, 2000. — Вип. 2, ч. II. — С. 225–231.
44. *Слухай С. В.* Зарубіжний досвід організації місцевих фінансів / С. В. Слухай, О. В. Гончаренко // Фінанси України. — 2006. — № 7. — С. 12–20.
45. *Теорія фінансів: Навч. посіб.* / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко, А. А. Ільєнко та ін. — К.: ЦНЛ, 2005. — 480 с.
46. *Утвенко В. В.* Формування української фіскальної системи в добу Гетьманщини (друга половина XVII — початок XVIII ст.): Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. ... канд. іст. наук. — К., 2005. — 19 с.
47. *Фінанси: Навч. посіб.* / За ред. В. І. Оспіщева. — К.: Знання, 2006. — 415 с.
48. *Хелемський В. Ю.* Запозичення місцевих органів влади // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 7. — С. 65–72.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Муніципальний бюджет та фінанси”	4
Зміст дисципліни “Муніципальний бюджет та фінанси”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	12
Теми контрольних робіт.....	12
Питання для самоконтролю	13
Список літератури	16

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>І. В. Хронюк</i>
Комп’ютерне верстання	<i>А. П. Неципоруk</i>

Зам. № ВКЦ-4968

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*